

Ede Staal bespeelt nu nog onze emotionele roots

Van onze kunstredacteur
Eric Bos

GRONINGEN – Groningers en Drenten kozen voor de Groninger streektaalzanger Ede Staal (1944-1986) als meest populaire streektaalmusicus, zo konden wij afgelopen zaterdag in de Dagweek-bijlage van deze krant lezen. Het was een opmerkelijke uitkomst van een onderzoek van de Stichting Nederlandse Dialecten dat vorig jaar in deze krant stond afgedrukt. Opmerkelijk, omdat niet alleen de Groningers voor Ede Staal kozen, maar ook de Drenten.

Dat streektaal en dialect in een tijd waarin de tv de hele wereld tot in de huiskamers van Gasselternijveen en Kielwindeweer brengt, steeds populairder wordt, zou je niet verwachten, maar is een logische reactie op het afkalven van het 'eigen plek gevoel'. Kennelijk hebben mensen het nodig zich te kunnen blijven identificeren met de wereld uit hun jeugd, met hun afkomst, hun 'roots' zoals de Amerikanen dat noemen. Wie geen 'roots' meer heeft, of van wie de 'roots' onduidelijk zijn geworden, verliest een stukje van zichzelf.

Waarom Ede Staal uit Nieuw Beerta de mensen in deze regio zo aansprak en dat kennelijk nóg doet, moet dus iets te maken hebben met die 'roots' waar hij over zong. Dat werd mij als niet-Groninger pas echt duidelijk doordat de in Amsterdam woonachtige Groninger schrijfster Aafke Steenhuis onlangs in Delfzijl op een literaire avond één van haar binnenkort te verschijnen gedichten voorlas. Een wiegeliedje, in het Gronings. Hoe een moeder haar kindje in slaap sust – mien lutje, mien jonkje. Het was doodstil in de zaal van De Molenberg. Niet alleen om-

dat er allemaal Groningers zaten, maar juist door dat gebruik van het Gronings. Zelfs als je niet alles verstond, werd duidelijk wat hier werd gezegd, 'gezongen'. Iets volkomen intiem en authentiek. Iedereen werd door Aafke Steenhuis even in slaap gewiegd. Iedereen herinnerde zich zulke momenten uit de eigen kindertijd.

Daar gaan dus ook die liedjes van Ede Staal over. En over nog veel meer, natuurlijk. Maar uit bijna al zijn teksten klinkt dat 'roots-gevoel', die Groninger blues. Zijn eigen roots lagen in de noordoosthoek van de provincie Groningen,

midden in het land, even ruwbolsterig als de streektaalmusicus zelf. Hij werd als 'melancholieke optimist', zoals hij zichzelf noemde, aan de voet van een wierde geboren, een wereld die de melancholieke toon van zijn liedjes zou bepalen. Natuurlijk zat Ede Staal al als tienjarige in de dorpsfanfare waarvan zijn grootvader dirigent was. Als echte Groninger – zijn gesloten karakter en zijn sobere levensstijl – bleef hij verre van publiciteit en succes, al kreeg hij in 1986 wel de K. ter Laanprijs uitgereikt nadat hij zijn langspeelplaat 'Mien toentje' had uitgebracht,

een doorslaand succes waarmee Ede Staal de best verkochte Gronings-talige artiest aller tijden werd.

Vanaf dat moment was Ede Staal niet meer weg te denken uit de gedachten en harten van zijn publiek. Zijn donkerbruine stem, zijn klaaglijke accordeon, al die simpele gebeurtenissen van alledag die door zijn aanpak een emotionele lading kregen van heb ik jou daar. Ede Staal weet, vooral op belangrijke momenten in het leven – op bruiloften en bergafensissen – de 'roots' van Groningers én Drenten nog steeds te bespe-
len.